

PODPORA PŘÍSTUPU K INFORMACÍM PRO CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

Přístup k informacím je základním právem každého žáka, ať už s postižením či speciálními vzdělávacími potřebami, nebo bez nich. Ve společnosti, která při komunikaci a sdílení informací a znalostí stále více spoléhá na informační a komunikační technologie (IKT), je zcela zásadní, aby poskytování informací probíhalo formou, která zabezpečí, aby k nim měl každý občan rovný přístup.

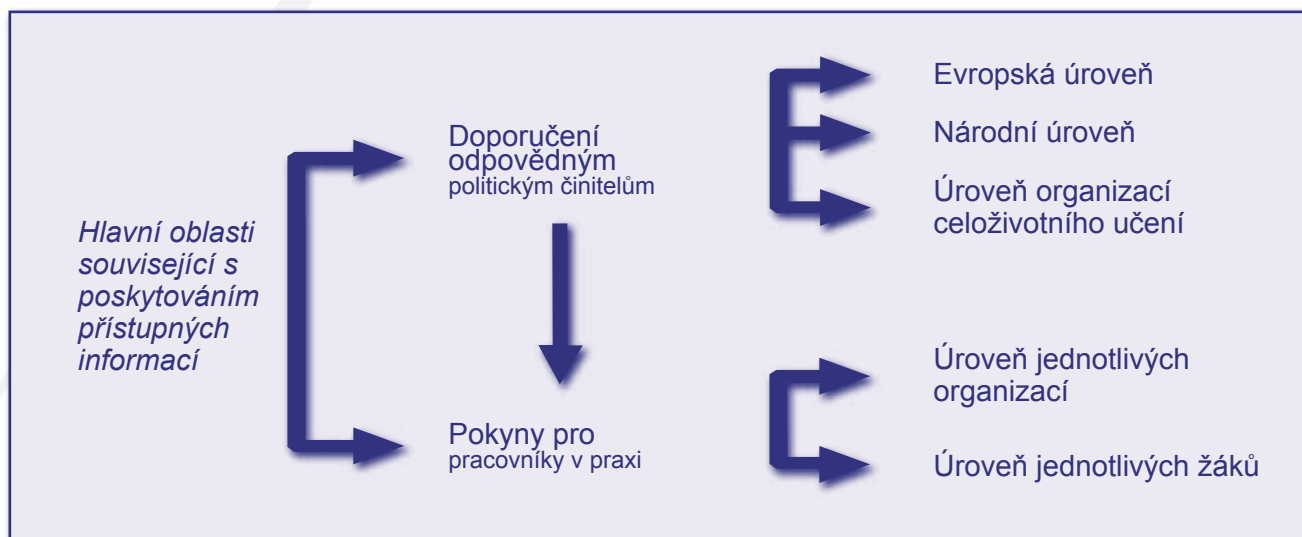
Potřeba zajistit přístupné informace důležité pro celoživotní učení se opakovaně objevuje jako téma ve všech projektech Agentury. V roce 2010 získala Agentura grant na projekt spolufinancovaný grantem ES v rámci průřezového programu celoživotního učení – klíčové aktivity 1: Spolupráce a inovace politik, číslo smlouvy: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

Projekt poskytování přístupných informací pro celoživotní učení (i-access) běžel v období od března 2011 do února 2012. Do tohoto projektu se zapojilo 21 členských zemí Agentury: Belgie (vlámsky a francouzsky hovořící společenství), Dánsko, Estonsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta, Německo, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Spojené království (Anglie a Skotsko), Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

Do projektu se zapojilo a přispělo přes 70 expertů. Mezi tyto experty patřili odpovědní političtí činitelé, novináři, vědečtí pracovníci, odborníci na IKT a poskytovatelé služeb i zástupci mezinárodních a evropských organizací.

Konečným cílem projektu bylo rozšířit povědomí o tématech souvisejících s poskytováním přístupných informací pro celoživotní učení, a podpořit tak vývoj směrem k poskytování přístupných informací. Hlavním cílem bylo využít stávající evropskou a mezinárodní politiku a standardy přístupnosti informací jakožto základ diskuze o důsledcích a praktické implementaci poskytování přístupných informací v rámci celoživotního učení.

Experti se v rámci projektu shodli, že budou rozlišovat mezi doporučeními a pokyny, jak ukazuje níže uvedené schéma.

Rozdíl mezi doporučeními a pokyny dle cílové skupiny

Doporučení se obracejí k politickým činitelům v oblasti celoživotního učení a IKT činným na evropské či národní úrovni či na úrovni organizací působících v oblasti celoživotního učení. Doporučení se soustřeďují na to, co je třeba zařadit do formulované politiky s cílem řídit poskytování přístupných informací v různých organizacích;

Pokyny se obracejí k pracovníkům v praxi vzdělávání, IKT a médií a zahrnují nástroje jako jsou kontrolní seznamy a rejstříky pro účely monitoringu. Pokyny se soustřeďují na praktickou implementaci politiky na úrovni organizací i na úrovni jednotlivých žáků.

Souhrnným výsledkem tohoto projektu Agentury jsou řídicí principy a hlavní oblasti doporučení, které podporují poskytování přístupných informací pro celoživotní učení na evropské úrovni a na nichž se shodli hlavní aktéři reprezentující evropskou úroveň. Řídicí principy poskytování přístupných informací i doporučení se obracejí k odpovědným politickým činitelům, jejichž úkolem je řídit proces implementace opatření pro poskytování přístupných informací.

ŘÍDICÍ PRINCIPY

Během konference k projektu i-access (červen 2011) zazněla celá řada příspěvků na téma politiky a praxe v oblasti poskytování přístupných informací pro celoživotní učení. Zástupci klíčových mezinárodních organizací působících na poli přístupnosti – UNESCO, G3ict, World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI) a DAISY Consortium – přiblížili své priority a činnost ve zmíněné oblasti. Zástupci společností Adobe a Microsoft informovali o tom, jak důležitou roli hraje koncepce v jejich práci, a poskytli praktické informace k tomu, jak lze zlepšit přístupnost informací.

Výsledkem debat a příspěvků v rámci konference k projektu se experti shodli na celé řadě řídicích principů, které tvoří základ veškerých doporučení pro politiku a praxi v oblasti poskytování přístupných informací pro celoživotní učení.

Princip práv: Přístup k informacím je základním právem – posiluje postavení žáků a usnadňuje jejich zapojení do společnosti. Takovýto přístup k informacím je třeba zajistit hned v rané fázi učení a musí provázet žáka celý život.

Princip struktury: Je zásadní, aby žádná politika ani doporučení nepovažovaly technologii za cíl sám o sobě. Je třeba zohledňovat a respektovat systémové faktory, které rozhodují o použití nástrojů celoživotního učení.

Princip všeobecnosti: Poskytování přístupných informací je nutné chápat v nejširším slova smyslu tak, aby zahrnovalo osoby se všemi formami postižení či speciálních vzdělávacích potřeb.

Princip synergie: Přístupnost přináší výhody uživatelům s postižením či speciálními vzdělávacími potřebami a mnohdy může být výhodná pro všechny uživatele.

DOPORUČENÍ K PODPOŘE PŘÍSTUPNÝCH INFORMACÍ PRO CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

Doporučení s cílem podpory poskytování přístupných informací pro celoživotní učení vycházejí z řady informačních zdrojů, které byly shromážděny a analyzovány během projektových aktivit, včetně níže uvedených:

Přehled evropské a mezinárodní politiky a doporučení k otázce přístupnosti – úvodní přehled politiky byl proveden s cílem načrtnout přehled situace v jednotlivých zemích (viz níže). Dále byl využit jako podklad pro projektovou konferenci (též viz níže). V důsledku závěrečných výsledků projektové konference byl přehled politiky přepracován a doplněn, aby se vztahoval k tomu, co stávající politika obsahuje, a k hlavním otázkám implementace této politiky. Z přehledu vyplývá, že nejvlivnějším politickým nástrojem v oblasti přístupnosti je Úmluva o právech osob s postižením OSN (UNCPRD,

2006), neboť je pro signatáře (včetně Evropské unie) právně závazná a obrací pozornost k otázkám přístupnosti na úrovni politiky evropské i národní. Přehled zdůraznil i skutečnost, že na evropské úrovni neexistuje společná politika, která by se vztahovala na všechny typy přístupnosti informací (web, elektronické dokumenty, tištěné materiály, audio, video a veškerou formu komunikace). Situace je aktuálně taková, že rozličné aspekty přístupnosti pokrývá politika různých rezortů.

Přehled politiky a implementace přístupnosti – výsledky v tomto přehledu se zakládají na 29 odpovědích z 18 zemí. Vyplyvá z nich, že respondenti si byli obecně lépe vědomi mezinárodní politiky a pokynů v oblasti poskytování přístupných informací než politiky evropské. Většina zemí zastoupených v přehledu má národní politiku přístupnosti i pravidla pro úpravu dokumentů, avšak pouze polovina z nich se týká otázek přístupnosti.

Vstupy a závěry projektové konference – konference na téma přístupných informací se konala v Kodani 22. - 24. června 2011 a organizovala ji Agentura ve spolupráci s dánským ministerstvem školství. Cílem konference bylo určit důsledky mezinárodní a evropské politiky přístupnosti pro poskytovatele informací v oblasti vzdělávání i procesy, které musí organizace zohlednit, aby zajistily, že budou poskytovat přístupné informace. Více než 70 účastníků se zamýšlelo nad požadavky vyplývajícími z politiky a nad současnou praxí v oblasti přístupnosti informací relevantních pro celoživotní učení a stanovili hlavní témata, která považovali za zásadní pro vytvoření souboru navrhovaných doporučení.

Byl zformulován návrh doporučení, který byl posléze schválen v procesu úprav na základě zpětné vazby ze strany expertů projektu, zástupců ministerstev členských zemí Agentury i zástupců veškerých klíčových relevantních organizací, které se zúčastnily konference a činností v rámci projektu.

Těchto sedm oblastí doporučení se obrací k politickým činitelům v oblasti celoživotního učení i IKT, kteří pracují na evropské či národní úrovni či na úrovni organizací zajišťujících celoživotní učení.

Zvyšování povědomí o přístupných informacích pro celoživotní učení coby otázky práva. Odpovědní političtí činitelé, organizace a pracovníci v oblasti celoživotního učení, odborníci na IKT, osoby s postižením či speciálními vzdělávacími potřebami, jejich rodiny a sítě podpory by měli být uvědomováni o právu žáka na poskytnutí přístupných informací.

Je třeba zaujmout přístup zapojující spektrum aktérů, který bude vycházet ze spolupráce a výměny informací. Velmi specifická politika zaměřená na otázky jedné cílové skupiny sama o sobě nemůže dosáhnout poskytování přístupných informací pro celoživotní učení. Politiku je třeba formulovat a implementovat na základě principu zapojení celého spektra aktérů.

Otázky související s poskytováním přístupných informací by měly být součástí vzdělávání všech pracovníků v oblasti celoživotního učení. IKT mohou přispět k efektivnímu přístupu ke vzdělávacím příležitostem pouze za předpokladu, že všichni pracovníci v celoživotním učení absolvují odbornou přípravu ve využívání IKT jakožto nástroje umožňujícího rovné příležitosti ve vzdělávání.

Otázky související s poskytováním přístupných informací by měly být součástí vzdělávání všech pracovníků v oblasti IKT a médií. Prostřednictvím vzdělávání odborníků na média a IKT ohledně dopadu postižení/speciálních vzdělávacích potřeb lidí na to, jak využívají IKT, lze vytvořit přístupnější technologii od designu až po produkci, a vyhnout se pak v budoucnu práci s úpravou již hotového produktu s cílem zlepšit jeho přístupnost.

Přístupnost by měla být řídicím principem při nákupu veškerého zboží a služeb. Zboží či služby by měly být nakupovány pouze od organizací, které plně zohledňují otázky přístupnosti.

Je třeba podporovat výzkum, který poskytne faktický základ pro formulování, implementaci a evaluaci budoucí politiky. Dlouhodobé výzkumné aktivity v této oblasti by měly formovat vytváření, monitorování a vyhodnocování politiky a jejich cílem by měla být identifikace oblastí, kde je třeba dalšího rozvoje a do kterých směřovat aktivity.

Dodržování politiky je třeba systematicky monitorovat. V současnosti lze sledování, zda je politika dodržována, jen podporovat, avšak monitoring je třeba rozšířit. Soulad s politikou přístupnosti je sledován na mezinárodní úrovni v zemích, které se připojily k UNCRPD (2006), avšak ne všechny země tyto výroční zprávy v současné době vypracovávají. V dlouhodobém horizontu by sledování toho, zda je politika přístupnosti respektována, mělo být na národní úrovni povinné.

U každého z těchto sedmi doporučení lze identifikovat otázky ohledně uplatnění na třech politických úrovních – evropské, národní a na úrovni jednotlivých organizací.

Řídicí principy i Doporučení lze považovat za výchozí rámec, který je třeba dále rozvíjet s ohledem na situaci v jednotlivých zemích a regionech. V další fázi práce na rozvoji poskytování přístupných informací je třeba se soustředit na rozvoj zmíněných sedmi doporučení a na jejich vypracování do podoby pokynů adresovaných pracovníkům v praxi, kteří odpovídají za implementaci politiky v organizacích celoživotního učení.

Doufáme, že Řídicí principy a Doporučení mohou působit jako podnět k debatě a výměně názorů v Evropě i mimo ni. Zejména věříme, že mohou poskytnout inspiraci k diskuzím v různých oblastech praxe.

Tento dokument přináší shrnutí hlavních závěrů projektu i-access. Kompletní projektová zpráva *Podpora přístupu k informacím pro celoživotní učení* (2002) obsahuje kompletní informace k: projektu i-access, národním studiím přístupnosti, přehledu politiky přístupnosti, reflexím nad stávajícími zdroji podpory implementace politiky přístupnosti, souboru zdrojů s cílem podporovat poskytování přístupných informací, a dále seznam zúčastněných expertů.

Kompletní projektová zpráva a související materiály jsou k dispozici na:
<http://www.european-agency.org/agency-projects/i-access>

Tištěnou verzi zprávy a další informace o projektu poskytuje na požádání sekretariát Agentury:
secretariat@european-agency.org

Projekt i-access je podporován v rámci průřezového programu celoživotního učení – klíčové aktivity 1: Spolupráce a inovace politik, číslo smlouvy: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Tento projekt je financován s podporou Evropské komise. Tento dokument vyjadřuje pouze názory autora a Komise nenesе žádnou odpovědnost za jakýkoli způsob, jakým mohou být informace v něm obsažené využity.